

SEDEROVÁ VEČEŘE

V noci, když se za nás (Ježíš) vydal, vzal při večeři chléb, vdal ti díky a požehnal, lámal, dával svým učedníkům a řekl: VEZMĚTE A JEZTE Z TOHO VŠICHNI: TOTO JE MOJE TĚLO, KTERÉ SE ZA VÁS VYDÁVÁ. (3. eucharistická modlitba)

To přece slyšíme každou neděli, při každé mši svaté! Co to ale bylo za večeři, kterou Pán Ježíš slavil se svými učedníky? Byla to nějaké zvláštní večeře, večeře na rozloučenou – nebo nějaká úplně obyčejná? Co asi jedli? Zkusme si to trochu přiblížit!

CO SE VLASTNĚ DĚLO?

Pán Ježíš připutoval se svými učedníky do Jeruzaléma, aby slavil největší židovský svátek, svátek Pesach. Pesach slaví vyvolený národ nepřetržitě už od dob Mojžíšových. Každý rok si připomínají, že je Bůh vysvobodil z egyptského otroctví. Slavit Pesach znamená vyjadřovat Bohu vděčnost za tuto událost, o které vypráví 2. kniha Mojžíšova, Exodus. I Ježíš tedy chtěl se svými učedníky jíst beránka a nekvašené chleby. A při této večeři, která měla přesně daný pořádek, udělal Ježíš něco nečekaného, něco, co se obvykle nedělalo – umyl svým učedníkům nohy, nad chlebem řekl TOTO JE MOJE TĚLO a nad vínem v kalichu TOTO JE MOJE KREV. A to konáme na jeho památku dodnes.

JAK TATO PESACHOVÁ VEČEŘE VYPADÁ?

Říká se jí seder, což znamená řád, pořádek – to proto, že každá její část má svůj řád, svůj význam. Probíhá po západu slunce, jedí se nekvašené chleby, macesy, vypráví se o východu z Egypta, vypijí se čtyři poháry vína a jedí hořké byliny.

JAK PŘIPRAVIT TAKOVOU ZJEDNODUŠENOU SEDEROVOU VEČEŘI?

KDE SLAVIT?

Lze slavnostně prostřít stůl, ale je možné i použít třeba konferenční stůl či položit ubrus rovnou na zem a posadit se kolem něho na polštáře, tak jak to bylo běžné v době Ježíšově. Je třeba počítat s tím, že na stole bude větší počet mis s pokrmy, ze kterých si lidé budou odebírat.

CO JE POTŘEBA SI PŘIPRAVIT?

- svíčka
- nádoba s vodou a ručník na mytí rukou
- biblický text o egyptských ranách a východu z Egypta Ex 12,1 – 13,10 – třeba z dětské Bible
- víno v dostatečném množství (měly by na každého vyjít 4 poháry); pro děti třeba hroznový či černorybízový džus
- „sederový talíř“, tj. třeba větší tác, na kterém bude umístěno 7 symbolických pokrmů:
 1. „opečená kost“
nebo „maso na kosti“ Je připomínkou obětního beránka. V době Chrámu se jedlo jehněčí maso, dnes, protože se oběť už v Chrámě nekoná, se nahrazuje drůbeží, třeba kuřecím křídlem či stehnem.
 2. vejce uvařené
natvrdo Je symbolem nového života, ale také Izraele – jako se žlutetek nikdy nesmísí s bílkem, tak Izrael nikdy během pobytu v Egyptě nesplynul s okolními národy.
 3. tři zakryté
macesy Macesy jsou jedním z pilířů této večeře. Číslo tři odkazuje na tři praotce (Abrahama, Izáka a Jáкова) či na tři části lidu Izraele (kněze, levity a Izraelity). Placky jsou nekvašené, protože těsto před odchodem z Egypta nestačilo vykynout. Pro naše potřeby lze nahradit třeba i pita chlebem.

4. „karpas“ Slovo pochází z řeckého „karpos“ a znamená zeleninu. Zvyky, jakou zeleninu užívat, jsou různé, ale nejčastěji je to asi ředkvička, celer, petržel nebo vařená brambora.
5. „maror“ Hořké byliny (hlávkový salát, křen) připomínají hořkost otroctví.
6. miska se slanou vodou Připomínka prolitých slz či slané vody Rákosového moře.
7. „charoset“ Směs strouhaných jablek, oříšků, mandlí, skořice, zázvoru a červeného vína, která připomíná materiál na výrobu cihel, které museli Izraelité vyrábět pro faraona.

- drobná odměna - třeba čokoládový peníz - pro každého, kdo uchová „afikonan“ (kousek macesu – viz níže) až do konce hostiny

RECEPT NA MACESY

350 g hladké mouky	Vypracuje se jemné tažné těsto, které se rozdělí na části, rozválí na tenké placky. Podle tradice nesmí doba přípravy přesáhnout 18 minut, aby těsto nemohlo začít kvasit. Peče se v předem rozehřáté troubě při vysoké teplotě, dokud placky nezačnou hnědnout (5-6 minut) nebo „nasucho“ na pánvi.
300ml vody	
150 ml oleje	
1,5 lžičky soli	

RECEPT NA CHAROSET

3 jablka	Jablka oloupat, zbavit jadřinců, jemně nastroumat.
1 hrnek nasekaných loupaných mandlí	Smíchat s rozinkami, mandlemi, skořicí a vínem.
1 hrnek propláchnutých rozinek	Nechat uležet v chladu.
1-2 lžičky mleté skořice	
2-3 lžice červeného vína	

PRŮBĚH SEDERU

1. ZAPÁLENÍ SVÍCE – to je úkolem matky
2. VŠEM SE NALIJE PRVNÍ POHÁR VÍNA A PRONESE SE POŽEHNÁNÍ
Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa. Ve své lásce jsi nám dal, svátky radosti a veselé sváteční chvíle, tento den svátku nekvašených chlebů, tento nádherný den posvátného shromáždění, svátek naší svobody, na památku odchodu z Egypta. (*vybráno z modlitby Kiduš*). Kalich se vypije.
3. MYTÍ RUKOU, které symbolizuje, že máme si očistit nejen ruce, ale i svá srdce
4. JÍ SE „KARPAS“ A NAMÁČÍ SE PŘITOM DO SLANÉ VODY Proč? Celý večer by měl být totiž o otázkách a odpovědích. Děti by se měly ptát, proč se co dělá. Proč se tedy jí zelenina namáčená ve slané vodě? Slaná voda má být symbolem slz, které Židé prolili v egyptském otroctví, a připomínat nám, že Bůh setře každou naši slzu.
5. ROZLOMENÍ PROSTŘEDNÍHO ZE TŘÍ MACESŮ, KTERÉ LEŽÍ UPROSTŘED STOLU. Polovina macesu se vrátí zpátky, druhá polovina se odloží stranou jako „afikoman“, zákusek na konec hostiny. Symbolizuje to čekání na Mesiáše a má nám to také připomínat, že není nutné mít všechno hned a neškodí něco si někdy odříct. V židovských rodinách je zvykem, že se děti snaží během hostiny tento odložený kousek nepozorovaně vzít a schovat – a rodiče jej pak musí najít (třeba hrou „samá voda“) a vykoupit. Nebo se to dá realizovat i jinak – každý dostane kousek tohoto macesu, musí si ho uschovat až do konce hostiny a odolat pokušení ho sníst. Proč se to dělá? Aby se podpořila pozornost malých dětí, které se na závěrečné hledání/odměňování těší.
6. NALIJE SE DRUHÝ KALICH VÍNA, ALE ZATÍM SE NEPIJE
7. NÁSLEDUJÍ 4 OTÁZKY DĚTÍ – V židovské tradici to má být nejmladší dítě u stolu, které otázky položí.
 - PROČ JE TATO NOC JINÁ NEŽ OSTATNÍ A PROČ JÍME OBVYKLE KVAŠENÝ CHLÉB, A DNES NEKVAŠENÝ (MACES)?
 - PROČ JINDY JÍME RŮZNÉ DRUHY ZELENINY, A DNES JEN HOŘKÉ?
 - PROČ DNES NAMÁČÍME POKRMY DO SLANÉ VODY?
 - PROČ KAŽDOU JINOU NOC MŮŽEME SEDĚT, JAK CHCEME, ALE TUTO NOC „JAKO BYCHOM SI HOVĚLI“, TJ. OPŘENÍ O LEVOU RUKU? (jak bylo zvykem i v Ježíšově době)

8. ČTENÍ PŘÍBĚHU O VYVEDENÍ Z EGYPTA (Ex 12, 1- 13,10) – jako pomůcky při čtení slouží i potraviny, které leží na stole, každá připomíná něco z dávného příběhu (viz výše). Vzpomíná se na egyptské rány a na východ z Egypta. Je zvykem při jmenování každé rány ukápnout na talíř jenu kapku vína.

POZNÁMKA:

Pro naše potřeby, tedy pro připomínku toho, co pro nás Zelený čtvrtek znamená, by bylo možné čtení o vyvedení z Egypta nahradit třeba vyprávěním o Ježíšově večeři (např. Jan 13 třeba <https://deti.vira.cz/Bible-pro-deti/Novy-zakon/Posledni-vecere>).

9. VYPITÍ DRUHÉHO POHÁRU VÍNA
10. VEZME SE MACES A TEN, KDO HOSTINĚ PŘEDSEDÁ, SI ULOMÍ A POŠLE OSTATNÍM
11. JÍ SE HOŘKÉ BYLINY (MAROR) S CHAROSETEM
Připomíná nám to, že i v hořkých dobách je s námi Bůh. Někteří jedí tzv. „Hillelův sendvič“, kdy se mezi dvě půlky macesu namaže charoset a přidají se hořké byliny.
12. VLASTNÍ HOSTINA
Pije se víno podle chuti.
13. NA ZÁVĚR HOSTINY ODMĚNÍ RODIČE TY DĚTI, KTERÉ UCHOVALY AFIKONAN (KOUSEK MACESU) AŽ DO KONCE HOSTINY. Pak by se už nemělo nic jíst, „aby chuť sederu stále setrvala v ústech“.
14. NALITÍ 3. POHÁRU VÍNA A MODLÍ SE MODLITBA
Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž živíš celý svět svou dobrotou, milostí, láskou a soucitem, jenž dáváš pokrm každému tělu, protože trvalá je tvá láska.
Díky tvé velké dobrotě nám nikdy nescházela obživa a nebude nám scházet na věky věků. To pro tvé veliké jméno, neboť ty živíš vše, staráš se o vše, všemu prokazuješ dobro a připravuješ stravu pro všechna svá stvoření, která jsi stvořil. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž všechny sytíš. Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, králi. (z *modlitby po jídle*)
15. MODLITBA/ZPĚV CHVALOPĚVU, tzv. Halelu, tedy žalmů 115-118. Můžeme vybrat i jiné písně k Boží oslavě.
16. VYPITÍ 4. POHÁRU VÍNA
17. TRADIČNÍ ŽIDOVSKÁ VEČEŘE KONČÍ PŘÁNÍM „PŘÍŠTÍ ROK V JERUZALÉMĚ“: Lšana ha baa birušalajim! Tato slova vyjadřují přání, aby přišel Mesiáš (pro nás přišel znovu).

KDE HLEDAT DALŠÍ INSPIRACI ČI VYSVĚTLENÍ?

<https://junior.proglas.cz/program/detail-poradu/2009-04-14-16-00-00/>

Nová pražská pesachová HAGADA

Di Sante, C.: Židovská modlitba

Kroll, G.: Po stopách Ježíšových